

H. Liebaers, az IFLA elnöke interjút ad Rapesányi Lászlónak (Niklai Katalin felvétele)

HERMAN LIEBAERS, az IFLA elnöke
a brüsszeli Királyi Könyvtár igazgatója

Elnöki megnyitó

(Kivonat)

I.

Megnyitómban szívem szerint talán egyébről sem beszélnék, mint a *nemzetközi könyvről*. Be kell azonban értem néhány megjegyzéssel — egyrészt, mert egyéb fontos kérdésekről is meg kell emlékezni, másrészt pedig mert a könyv témájával részletesen foglalkoznak majd plenáris üléseink, *Az olvasás a változó világban* összefoglaló címmel.

Miután az UNESCO Végrehajtó Tanácsa 1972-t — szovjet javaslatra — nemzetközi könyvnek nyilvánította, az előkészítés első lépését az IFLA (Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége) tette meg azzal, hogy egyhetes tanácskozássra hívta össze 1971 tavaszán a könyvek termelésének és fogyasztásának képviselőit. Tevékeny részt vett szövetségünk a könyv meg szervezésére alakult UNESCO albizottságban is.

A program kidolgozása két okból is nehéz dolog volt. Egyrészt a könyv olyan mindennapi szükségletet elégít ki, mint a kenyér; csak akkor figyel fel rá az ember, amikor nincs elég belőle. Másrészt a világ különböző országaiban kétféle, egymástól nagyon eltérő felfogás uralkodik a könyvről: a liberális gazdasági rendszerű országokban árucikknek tekintik, a szocialista országokban pedig a politikai nevelés, illetve a társadalmi haladás eszközének. Ennek az ellentétnek az áthidalására elsősorban éppen a könyvtárosok hivatottak; ma még nincsenek is eléggé tudatában annak, hogy milyen jelentős ez a szerepük a béke és a humánus szempontjából. A mi szakmánk nem ismeri ezt a megosztottságot; a „jó könyvtár” fogalom ugyanazt jelenti a budapesti, a grenoble-i vagy az accrai könyvtáros számára.

A könyv szellemét juttatja kifejezésre az UNESCO-nak a közművelődési könyvtárakról újból kiadott manifesztuma is; az új szöveget közművelődési könyvtári szekción dolgozta ki.

II.

Ideje már, hogy szövetségünk valóban egyetemes legyen, vagyis a *fejlődő országok* képviselői is kellő számban, intenzíven bekapcsolódjanak munkájába. A főtitkári jelentésből kitűnik, hogy erre vonatkozó törekvéseink eredménnyel járnak: a múlt évben jelentősen gyarapodott a harmadik világban működő tagegyesületeink száma. Nagy lendületet adott ennek a fejlődésnek az a szeminárium, amelyet 1971 nyarán rendeztünk Liverpoolban — közvetlenül évi kongresszusunk előtt — a fejlődő orszá-

gok könyvtárosai számára; a szemináriumon megalakult szövetségünknek a fejlődő országokkal foglalkozó munkacsoportja. 1972 áprilisában szovjet kartársaink rendeztek szövetségünk közreműködésével nemzetközi konferenciát Moszkvában és Taskentben, „A közművelődési könyvtárak és a gazdasági, társadalmi és kulturális haladás Ázsiában és Afrikában” címmel.

Tudjuk, mi teszi különösen súlyossá azokat a problémákat, amelyeket ázsiai és afrikai kartársaink ezeken az összejöveteleken feltártak: nagyok a hiányok, csekélyek az erőforrások. Ezért kell különös gonddal eljárni a fejlődő országoknak nyújtandó segítség megszervezésében: azt kell adnunk, aminek a felhasználására, meggyökereztetésére már megvan a konkrét helyi lehetőség.

Szövetségünk saját pénzforrásai minimálisak, a fejlődő országoknak nyújtott segítségünk tehát szorosan összefügg az UNESCO és egyéb kormányközi szervek, egyes fejlett államok, valamint magánjellegű vagy közületi alapítványok ilyen irányú erőfeszítéseivel. Egyrészt az a feladatunk, hogy megvizsgáljuk, „feltárazzuk” a fejlődő országok könyvtárügyének legsürgősebb szükségleteit, s közvetítsünk közöttük és a támogatásukra hajlandó szervek között. Másrészt arra kell törekednünk, hogy ezeknek az országoknak a könyvtárosai aktívan részt vegyenek szövetségünk minden szervének munkájában, s így problémáik szervesen beleépüljenek a könyvtárügy egyetlenes problematikájába — végeredményben tehát válják fölöslegessé az a külön munkacsoport, amely most oly eredményesen foglalkozik a fejlődő országok gondjaival.

III.

Harmadik éve szerepel elnöki megnyitómban az *egyetemes bibliográfiai regisztrálás* kérdése. Elgondolásaink ma már konkrét formákat öltöttek; katalogizálási bizottságunknak Londonban most felállított állandó titkársága alkalmas arra, hogy koordinálja ezt a munkát. Hogy valóban regisztrálni tudjuk a világ egész könyvtermését, ahhoz el kell érniünk, hogy az egyes országok gyorsan, nemzetközileg szabványosított formában regisztrálják a maguk kiadványait. A technikai részletek kidolgozása még sok munkát igényel, szakembereink azonban meg tudnak birkózni ezzel a feladattal.

Ez a feladat egyébként rokon jellegű azzal, amelyet a természettudományi és műszaki folyóiratcikkek feltárása terén van hivatva megoldani az UNISIST, a „tájékoztatói világhálózat”. Az UNISIST szervezésének munkálataiban szövetségünk is részt vesz, a könyvtárosok szempontjait azonban eddig nem vették kellőképpen figyelembe. Mindenestre az UNISIST-munka tanulságai is segítik az egyetemes bibliográfiai regisztrálás rendszerének kidolgozását, s jövő évi grenoble-i kongresszusunknak remélhetőleg már ez lesz a központi témája.

IV.

Egyéb problémáink között először *kiadványi politikánkat* említtem. Ha valóban össze akarjuk fogni öt világrész könyvtári szakembereit, nem szabad elfelejtenünk, hogy a cikkek könnyebben járnak be a világot, mint szerzőik. Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy kiadványaink hatékonyabban szolgálják a világ könyvtárosai közötti eszmecserét.

Örvendetesen fejlődnek kapcsolataink a FID-dal (*Nemzetközi Dokumentációs Szövetség*). Elmélyültek a személyes kapcsolatok a két szervezet vezetősége és tagjai között, s a FID-ben egyre többen ismerik fel, milyen lényeges szakmai segítséget kaphatnak szövetségünkötől. Nagy jelentősége volt az 1971 februári kétnapos brüsszeli konferenciának, amelyen a két szervezet irodájában és tanácsában működő szakemberek többsége részt vett. Azóta több vegyes szakbizottságot és külön összekötő bizottságot alakítottunk, s most időben egymáshoz csatlakozva zajlik le Budapesten a két szövetség kongresszusa. Mi könyvtárosok általában *nem látunk lényegi különbséget a könyvtári és a dokumentációs munka között*, s örömmel állapíthatjuk meg, hogy a FID taborában is egyre többen vannak, akik nem érzik lényegesnek a különbségeket.

Hadd zárjam mondanivalómat egy személyes megjegyzéssel. Néha magam is kétseget érzek: valóban át tudja-e fogni az egész világot egy ilyen nemzetközi szervezet, mint a miénk? Jóságunkhoz és illetékességünkhöz képest aránytalanul súlyosak a problémák. Néha szeretnék elfelejtkezni a könyvtárakról és visszatérni — a könyvek közé. Az élet azonban vigaszról is gondoskodik. Nemrég Washingtonban jártam, többek között mostani kongresszusunk ügyeiben. Történetesen épp akkor nyílt meg a *Kongresszusi Könyvtárban* az a kiállítás, amelyet a *magyar Aranybulla kiadásának 750. évfordulója alkalmával rendeztek*. Ez igazán csak véletlen találkozása az eseményeknek — de nagyon hatásos, amikor el szeretnénk felejttkezni a nemzetközi megértés útjában álló nehézségekről.